

Nesnelci Estetik Değerler Açısından A. Vahap Akbaş'ın Son Şiirleri

Mahfuz ZARİÇ

Batman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Batman, Türkiye

Doi :10. 55024/buyasambid.1184422

Makale Bilgisi

Özet

Makale geçmişi:

İlk gönderim tarihi: 04.10.2022

Düzeltilme tarihi:

Kabul tarihi: 07.11.2022

Yayın tarihi: 30.12.2022

Anahtar Kelimeler: A. Vahap Akbaş, *İnşirah*, Estetik Değerler, Organik Bütünlük, İç Tutarlılık, Karmaşıklık ve Yoğunluk.

* Sorumlu Yazar

E-mail address:

mahfuzzaric@gmail.com

Orcid bilgileri: 0000-0003-0960-4807

Batman'da dünyaya gelen A. Vahap Akbaş (1954-2014), başta şiir olmak üzere, roman, deneme, öykü, çocuk kitapları, antoloji-derleme, sadeleştirme ve kaynak ders kitapları türünde eserler kaleme almıştır. Yazarlık hayatına *Hisar* dergisinde çıkan bir öyküsüyle atılan Akbaş, daha önce yayımladığı *Efgan*, *Gül Kıyımı*, *Mavi Sesli Şiirler*, *Hüzün Coğrafyası*, *Bir Şehre Vardım*, *İnce Lügat* adlı şiir kitaplarını, *Şiraze* başlığı altındaki son şiirleriyle birlikte, 2012'de *İnşirah* adıyla topluca yayımlamıştır.

Ömrünün son zamanlarını hastalıkla mücadele ederek geçiren Akbaş, *Şiraze*'deki otuz şiirinde "aşk, sevgili, hayat, ölüm, zaman, hastalık, insan, şehir, mazi, Filistin'in işgali, çocukluk özlemi, savaş, tasavvuf, gönül, günah/günah çıkarma, dengbeçlik, tabiat, şiir, şairlik, hakikat/öz, darbecilik, sözün gücü ve umut" konularını izleğe dönüştürmüştür. Sanatında sese, imgelere, söz sanatlarına, kültüre, İslamî değerlere ve geleneğe yer veren Akbaş'ın şiirleri, estetik değere haiz çok katmanlı zengin metinlerdir. Bu yazıda da Akbaş'ın şiirleri "Organik Bütünlük ve İç Tutarlılık" ile "Karmaşıklık" ve "Yoğunluk" ilkelerinden oluşan "Nesnelci Estetik Değerler" açısından incelenmektedir.

A. Vahap Akbaş's Last Poems in Terms of Objectivist Aesthetic Values

Mahfuz ZARİÇ

Batman University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Turkish language and literature, Batman, Türkiye

Doi :10. 55024/buyasambid.1184422

ARTICLE INFO ABSTRACT

Article history:

Received: 04.10.2022

Received in revised form:

Accepted: 07.11.2022

Available online: 30.12.2022

Key words: A. Vahap Akbaş, *İnşirah*, Aesthetic Value, Organic Unity, Internal Consistency, Complexity and Intensity.

* Corresponding author.

E-mail address:

mahfuzzaric@gmail.com

Orcid: 0000-0003-0960-4807

A. Vahap Akbaş (1954-2014), who was born in Batman, wrote novels, essays, short stories, children's books, anthology-compilation, simplification and reference textbooks, especially poetry.

Akbaş, who started his career as a writer with a story published in the *Hisar* magazine, published his previous poetry books called *Efgan*, *Rose Killing*, *Mavi Sesli Poems*, *Geography of Sorrow*, *Bir Şehre Vardım* and *İnce Lügat*, together with his last poems under the title *Şiraze*, under the name *İnşirah* in year 2012.

Akbaş, who spent the last years of his life struggling with illness, wrote in his thirty poems in *Şiraze*: "love, beloved, life, death, time, illness, human, city, past, occupation of Palestine, longing for childhood, war, mysticism, heart, confession, sin, dengbej/epic narrator, nature, poem, poetry, truth/essence, coup d'etat, the power of the word and hope".

Akbaş's poems, which give a separate place to sound, images, rhetoric, culture, Islamic values and tradition in his studies, are multi-layered rich texts with aesthetic value. In this article, Akbaş's poems are analyzed in terms of "Objectivist Aesthetic Values" consisting of the principles of "Organic Integrity and Internal Consistency", "Complexity" and "Density".

2022 Batman University. All rights reserved

1. GİRİŞ¹

1954 yılında Batman'da dünyaya gelen şair ve yazar A. Vahap Akbaş, yazı hayatına Mehmet Çınarlı'nın yönettiği *Hisar* dergisinde çıkan "Ey Çerh-i Sitem" adlı öyküsüyle adım atmıştır. Çocukluğunda dedesinin okuduğu *Bostan*, *Gülistan* ve *Şehname*'den, *Bin Bir Gece Masalları*'ndan hikâyeler dinlemiş olan Akbaş, Klasik Doğu kültürünün ve Eski Yunan filozoflarının isimlerini çocukluk yıllarında öğrenmiştir. (Çetin, 2020) Akbaş'ın şiirin yanı sıra roman², hikâye³, deneme⁴, çocuk kitapları, antoloji, derleme, sadeleştirme ve kaynak ders kitabı türünde eserleri bulunmaktadır.

Sanat ve Eğitim Vakfının (1991) kurucuları arasında yer alan yazar, *Türk Edebiyatı*, *Mavera*, *İslamî Edebiyat*, *Düş Çınarı* ve *Ümran* (Azlal, 2015: 58) gibi İslamî hassasiyetleri gözetilen yaygın

¹ Bu yazı, 28 – 30 Eylül 2022 tarihlerinde "Geçmiş, Bugün ve Gelecek" temasıyla düzenlenen *Uluslararası Batman Sempozyumu*'nda özet bildiri olarak sunulmuştur.

² *Alevler ve Güller*-1985

³ *Ayna ve Suret*-2003

⁴ *Biraz İhanet*-1996, *İnziva Notları*-1997, *Rahvan Saatler*-2005, *Düşünceyi Uyandırmak*-2006

organlarında şiir ve yazılarını yayımlamıştır. Akbaş, 2014 yılında Tekirdağ ilinin Çorlu ilçesinde hayata veda etmiştir.

Akbaş, şiire dair düşüncelerini dile getirirken edebiyatın tanımı için yaygın olarak kullanılan “duygu-düşünce-hayal” üçlüsünden “his ve fikre” odaklanmış; şiirin tanımına “dil”i (akt. Eryiğit, 2015: 65) dâhil etmiştir.

Şiirlerini daha önce *Efgân* (1982), *Gül Kıyımı* (1986), *Mavi Sesli Şiirler* (1988), *Hüzün Coğrafyası* (1992), *Bir Şehre Vardım* (1997), *İnce Lügat* (2005) adlı kitaplarda yayımlayan Akbaş, 2012’de şiirlerini, *Şiraze* adlı son şiirlerinin de yer aldığı *İnşirah*⁵ adlı eserinde bir araya getirmiştir. Bir şiir olarak da “İnşirah”, Akbaş’ın son şiir kitabında yer almaktadır.

Şairin *Şiraze*’deki şiirlerinde “pür telaş... hantal kör bir bulut” gibi duyu aktarımları, benzetmeler ve kişileştirmelerle elde edilmiş pek çok imge bulunmaktadır. Bu şiirlerde hastalık hâlinin yansıtıldığı duyu yoğunlukları, insanî çaresizlik, dua, yakarış, sığınış, umut, umutsuzluk ve özlemler de dikkat çekmektedir. Otuz şiirin bulunduğu *Şiraze*’de şiir adlarının önemli bir kısmı “Nar, Şiraze, Hasta, Kitap, Semazen ve Dengbej” örneklerindeki gibi isim soylu birer sözcükten; bir kısmı “Sen ve Ben, Aşk ve Ölüm, Kendini Yıkma ve Yapamamak Yeniden” gibi bağlama gruplarından; bir kısmı “Işığın Söndürülmüş Yarınlara, Çöl Çağ, Küçük Balık, Çürük Elma, Şehri Bekleyen Dağ, Zamansız Kandil, Gölge Kadın” gibi sıfat tamlamalarından; bir kısmı “Kalbimin Güzel Hâlleri, Savaş Çocuğu” gibi isim tamlamalarından; bir kısmı da “Hayata, Aşka, Savaşa Dair, Uzaklara Bilet, Zamana Selam” örneğindeki gibi yönelme gruplarından oluşmaktadır.

Şiirsel tematik duyu yoğunluğu, özellikle sıfat tamlaması biçimindeki şiir adlarına yansıtılmıştır. Şiir adlarından “İnşirah”, “Şiraze”, “Hudayınabit” ve “Semazen” aynı zamanda dinî-tasavvufî edebiyata göndermeler barındıran göstergelerdir.

Akbaş, bu şiirlerde ritim sağlamak üzere sese dayalı söz sanatlarının yanı sıra “İyi bilirim bunları, gözlerine bakardım çünkü / Gözlerin ki mucizeler eviydi” (İ: 291) örneklerindeki gibi mısra içi ve mısralar arası sözcük tekrarlarından faydalanmıştır.

Bu yazıda A. Vahap Akbaş’ın şiirlerinin topluca yer aldığı *İnşirah*’ta, *Şiraze* adı altında yayımlanmış son şiirleri, kuramsal çerçevesi eleştirmen Berna Moran tarafından çizilmiş olan “Organik Birlik ve İç Tutarlılık”, “Karmaşıklık” ve “Yoğunluk” alt başlıklarından oluşan “Nesnel Estetik Değerler” açısından incelenmektedir.

Şiraze’deki “Hayata, Aşka, Savaşa Dair”, “Yeni Bir Şiir”, “Şiraze”, “Uzaklara Bilet”, “Trenler miydi Onlar”, “Aşk ve Ölüm”, “Zamana Selam”, “Özü Görmek”, “Kitap” ve “Gölge Kadın” adlı şiirler, “organik birlik ve iç tutarlılık” bağlamında; metindeki “konu-tema dönüşümü, şair beni figürü, bireysel ve toplumsal sorunlar, insanî hâller, kavram, motif ve semboller, tabiat unsurları, tasvirler, mekân-zaman-mazi-hâl-ati bütünlüğü, zıtlıklar ve benzetmelerin şiir kompozisyonundaki işlevleri” açısından ele alınmaktadır.

“Karmaşıklık” bağlamında değerlendirilen “İnşirah”, “Savaş Çocuğu”, “Manivela”, “Kalan” “Küçük Balık”, “Kendini Yıkma ve Yapamamak Yeniden”, “Kalbimin Güzel Halleri”,

⁵ Bu yazıda *İnşirah* adlı eser için “İ” kısaltması kullanılacaktır.

“Semazen”, “Dengbej” ve “Yaralı Şehir” adlı şiirlerde, genel olarak dinî-felsefî metinlere veya tarihî olgulara yapılmış göndermelere dikkatler çekilmektedir.

“Yoğunluk” bağlamında ele alınan şiirler “Nar”, “Işığı Söndürülmüş Yarınlar”, “Çöl Çağ”, “Çürük Elma”, “Şehri Bekleyen Dağ”, “Sen ve Ben”, “Hasta”, “Nazlı Ruh, Çılgın Ritim”, “Zamansız Kandil” ve “Hudayinabit”te ise metinlerdeki “söz sanatları, duygular, samimiyet, şairâne duyuş ve ıstıraplar, hatırlamalar ve özlemler, umut ve umutsuzluk, insanî trajediler ve eleştiriler ile şairin ölüm konusuna yaklaşım” üzerinde durulmaktadır.

İlgili Çalışmalar

A. Vahap Akbaş’ın kişiliği, eserleri ve sanatı üzerine yapılmış çalışmalardan A. Vahap Akbaş *Kitabı* (2015); “Hayat Hikâyesi”, “Yakınları Anlatıyor”, “Arkadaşları ve Dostları Anlatıyor”, “Romancılığı”, “Şairliği”, “Eserleri”, “Seçmeler”, “Ardından (Basın)”, “Dünya Suretleri [Fotoğraf Albümü]” olmak üzere, dokuz bölümden oluşmaktadır. Aile bireyleri, yakınları, meslektaşları, yazarlar ve akademisyenler tarafından kaleme alınmış bu yazılarda, A. Vahap Akbaş’la ilgili anı ve tanıklıklara yer verildiği gibi, sanatı ve eserleri üzerine de tahlil ve tespitlerde bulunulmuştur.

Bu yazılarda Akbaş’ın kişiliği ile ilgili olarak konuşanlar genel olarak onun örnek karakterine vurgu yapmıştır. Eşi Mediha Hanım’ın tanıklığıyla Akbaş, öğretmenlik mesleğinde, “çocuklara bilgi vermekten ziyade onlara bir kimlik kazandırmak, kendi biçtiği kimliği dayatmak değil de, onların kendi kimliklerini bulmalarına yardımcı olmaya” çalışmış birisidir. (akt. Eryiğit, 2015: 20) Arif Dülger, A. Vahap Akbaş’ın üzerinde “Huzur yayan sükûnetinin yanında, doğulu bir hikmet kalkanı” olduğuna vurgu yaparken (Dülger, 2015: 44) Bestami Yazgan, şeker tadında bir şiveyle konuşan Akbaş’ın, gül özünde iyilikleri ve güzellikleri çoğalttığını söylemiştir. (Bestami, 2015: 46) Mehmet Kutoğlu’na göre ise Akbaş, *Alevler ve Güller* adlı romanında “yaşanılan bir dönemi, bu dönemin insanları ve problemlerini İslamî bir duyarlılıkla gözler önüne sermeye” çalışmış bir yazardır. O, sanatı kutsayarak, şairliğe sığınarak büyüklenenlerden de olmamıştır. Taşrada olmasına rağmen merkezden kopmayan, hiçbir klişe dâhil olmayan bir şair olmuştur. (Kurtoğlu, 2015: 82)

Arkadaşlarıyla yaptığı programsız gezintilere latife yaparak “zuhurat” diyen Akbaş, arkadaşı Cengiz Kalkan’ın aktardığına göre yapmacıklıktan uzak durmuş; hep hasbî olanın bereketli olduğuna inanmıştır. Akbaş, sosyal-siyasal örgüt, kurum ve kuruluşların en önemli eksiğinin de “iyi yetişmiş insan olduğunu” hep vurgulamıştır. (Kalkan, 2015: 25)

Mehmet Aycı, Akbaş’ın “eleştirmen olmadığına/olmadığına pişman olanlardan” olduğu vurgusunu yaparken Enes Songur ise “Vahap Hoca’nın içinde bulunduğu çevrenin ve insanların onun kitaplarını ele almayı, Vahap Hoca’nın işaret ettiği hususlara” dikkat etmeyişine değinmiştir. (Aycı, 2015: 34; Songur, 2015: 52)

Vahap Akbaş, anma kitabındaki yazılarda, dostları ve sevenleri için melali anlayanlardandır. (Doğan, 2015: 49) “Sanatını Saklayan Adam”dır. (Küçet, 2015: 54); “Maveranın Meçhul Şairi...”dir. (Azlal, 2015: 58) “Dağı Özleyen Şair”dir. (Kurtoğlu, 2015: 82) “..derviş, ... kalender, ... mütevacı,

... sâkin tabiatlı, ... çelebi kişi, ... yüreği pırl pırl duygularla, erdemlerle yüklü güzel” bir insandır. (Yardım, 2015: 85) Sahici bir edebiyat insanıdır. (Mengüşoğlu, 2015: 93) Bir mahviyetkâr dosttur. (Mete, 2015: 95) Akbaş kelâmın latif yolcularından mütevazı duruşlu, bir sanat elçisidir. (Alper, 2015: 98) Naiftir. (Genç, 2015: 109) İrfan sahibi bir insandır. Çorlu’nun Mehmet Akif’idir. (Yörükçü, 2015: 111, 112) Sahihliği, samimiyeti ile nev-i şahsına münhasır bir kalemdir. (Ünlü, 2015: 133) “Sorulunca derinlere inen, vukûfiyeti ile sorunları aydınlatan bir edebiyatçı, düşünür ve şair”dir. (Akbaba, 2015: 123) Edip-şair kimliğinden ötürü, Bahaettin Karakoç’un verdiği paye ile “Trakya Uçbeyi”dir. (Atmaca, 2015: 124) Mütevazı, çalışkan, sözünün eri, ahde vefalı; duruş ve istikamet sahibi bir Müslümandır. “Kültür ve medeniyetimizin savunucularından önemli bir isim”dir. (Maraş, 2015: 139-143)

Yazar üzerine biyografik bir tez hazırlayan Abdulgani Bağış’a göre ise çağdaş insanın içine girdiği maddiyat girdabından çıkarılmasına yardımcı olmayı dert edinen Vahap Akbaş, “eserlerinde toplumsal faydayı ön planda tutmuş, okumanın gerekliliğine inanmış nesiller ummuş ve bunun gayretini sarf etmiştir”. (Bağış, 2019: 232)

2. YÖNTEM

Edebî eleştiri bağlamındaki estetik yargılamaları “yargının kendisi, sebebi ve genelliği/norm oluşu” biçiminde tasnif eden eleştirmen Berna Moran, edebî eserlerdeki estetik değerlerden yargılara varmaya dönük olarak da “özelci ve nesnelci” iki temel yaklaşımdan söz etmiştir.

Moran’a göre estetik yargılar üzerinde tartışılmayacağını ileri süren özelciler; estetik yargıların, söyleyenin kişisel duygularına dayandığı için bilgisel olamayacağını ileri sürerler. “Özelci” yaklaşımı benimseyenler, genel olarak estetik yargıların doğru ya da yanlış olamayacağına inanırlar. Öznelcilere göre estetik yargılar, betimleyici değil duygusaldır. Bu türden yargılar, sebeplere dayanan mantıksal çıkarımların sonuçları değildirler. Kimi estetikçiler, nesnel olduğu varsayılan değer yargılarının bile öznel ve duygusal olduğunu ileri sürmüşlerdir.

“Nesnelci” olarak adlandırılan ikinci yaklaşımda ise temel ön kabul, estetik yargıların genel geçer olabileceğidir. Bir edebî metinden hareketle, nesnel estetik yargılara varmaya çalışılan bu yaklaşımda, incelenen metindeki bazı nitelikler tespit edilmeye çalışılır. Nesnelci değer yargısal yaklaşımda edebî eserler, çok yönlü ve karmaşık bir sistemle kurulmuş metinler olarak ele alınırlar. Nesnelciler, genel olarak “eserin karmaşık sisteminin bir ritim oluşturması, eserde kullanılan yazım ve anlatım teknikleri, anlatıcının tutumu ve tarafsızlığı, dış dünya ve iç dünya gerçekliklerinin metne yansımaları, eserin kalıcılığı/klasiğe dönüşme durumu” gibi konularla ilgilenmişlerdir.

Moran’a göre anlamları belirsiz olsa ve hiç biri tek başına sonuca ulaştırmaya yetmese de sanatın özü arayışı, dikkatleri, metindeki “organik birlik/iç tutarlılık, metnin kendisini tekrar okutma ihtiyacı/isteği uyandırabilecek kadar karmaşık olması ve metnin yoğunluğu” durumlarına çekmiştir.

Berna Moran, bir eserdeki estetik yaşantıya dayanan meziyetleri ve nitelikleri tespiti dönük olan bu ilkelerin “yol gösterici” olduğunu vurgular. Öte yandan ona göre bu sıralanan özellikler, bir metinde tek başlarına veya hep birlikte var olmalarıyla, o metni “cansız olmak” gibi bir kusurdan da kurtaramayabilirler.

Nesnelci ve öznelci yaklaşımları karşılaştıran Moran’a göre sonuçta iki görüşün de haklı oldukları hususlar vardır. Öznelcilerin ileri sürdüğü gibi beğeni yargıları, değer yargıları olarak kabul edilemezler. Değer yargıları, başkalarının da paylaşması ümidiyle ileri sürülen ve “eserdeki dilin sağlam veya abartılmış/şişirilmiş olması, konuşurların kimlik ve kişiliklerine uygun konuşması ya da uyumsuz diyaloglar, olay örgüsünün sağlamlığı ve içtenliği” gibi bir edebî metni iyi veya kötü kılıcı niteliklere dayandırılır. Değer yargısal yaklaşımın eleştirideki yerleşik yaygın ölçütleri onaylayıcı tavrı da bir çelişki oluşturmaktadır. Bunlara rağmen Moran’a göre edebî bir eserde yapıya ait kimi nitelikler “daha saf bir estetik yaşantı sağladığı” için zamanla birer ölçüt olarak yerleşmişlerdir. Bazı değer yargılarında “duyguların, heyecanların işe karışmadığı bir ‘ondan olma’ özelliği bulunmaktadır ve estetik yargılar, doğru veya yanlış değil ancak akla yatkın (plausible)” olabilirler. Estetik yargıların yerleşmiş ölçütlerinin genel-geçerlikten yoksunlukları, estetik yargının mantıksal bir çıkarım olmasını engeller. Fakat bu durum, genel-geçer ölçütler olmadan da iyi bir eleştiri yapılabileceği gerçeğine halel getirmez. Genel olarak iyi bir eleştiri edimi de edebî metin karşısında okurun yaşantısını zenginleştirmeye, eserin öğeleri arasındaki ilişkileri tespit etmeye ve metnin dokusunu görünür kılmaya, metindeki toplumsal sorunlara dikkat çekmeye, eseri açıklamaya ve yorumlamaya, eserdeki anlamları ortaya çıkarmaya ve eserin tadına varılacak özelliklerini aydınlatmaya dönük olmalıdır. (Moran, 2005: 313-328)

3. BULGULAR

3. 1. Organik Birlik ve İç Tutarlılık

Edebî metinlerdeki organik birlik, şekil-içerik uyumu ve kaynaşmasının yanı sıra metni oluşturan unsurların son hâlini bulduğu estetik uyumu da kapsamaktadır.

Yakın çevresindeki isimlerden Hüseyin Yalçın’a göre Akbaş, İstanbul Üniversitesinden hocası olan Mehmet Kaplan’ın mükemmeliyet anlayışını gençlik yıllarından itibaren şiirlerinde işlemeye başlamış bir şairdir. (Yalçın, 2015: 61) Mehmet Sılay’a göre de “İslâm estetiğinin davranışlarında, sesinde ve sözünde tebellür ettiği güzel bir mümin” olan Akbaş’ın şiirlerinde ruhaniyetle birlikte daima bir simetri vardır. (Sılay, 2015: 87) “Sessiz ve derin düşünen, duygularını şiirle bütünleştirebilen” (Yavuz, 2015: 73) Akbaş, aynı zamanda “iyiliğe ve güzelliğe ayarlı yürekleri selamlayan”, “geleneksel şiirle modern şiiri yürek potasında ustaca eritmiş” bir şair olarak görülmüştür. (Eryiğit, 2015: 64)

Organik birlik ve iç tutarlılık bağlamında Akbaş’ın “Hayata, Aşka, Savaşa Dair” başlıklı şiirine bakıldığında onun, İsrail’in Filistin’i işgali sorununa şiirinde bir insanlık trajedisi olarak yer verdiği;

hayalî sevgili figürüyle dertleşirken de aşk ve ölüm konularını hayat kavramıyla birleştirerek bir izleğe dönüştürdüğü görülür:

“Bir kırlangıç nasıl yumurtlar
Kanaya köpüre nasıl koşar denize ırmak
Ya nasıl küçük çığlıklar atar patlarken tomurcuk
...”

Şiirde yârin meltem bakışı, şairin kalbini okşarken aralarından pür telaş bir bulut geçer. Sevgilinin gül misali sözcükleriyle, derinden unutulmuşluklardan yeryüzüne çıkıp hayata dönen şair, ajansların geçtiği bir işgal haberiyle irkilir. Bir çocuk daha Gazze’de ölürken, sevgilinin gözlerinden masumiyet, barış ve huzurun sembolü güvercinleri çağrıştıran “Mavi beyaz tüyler” geçer:

“Lavlar yıkıntılar tanklar arasında
Yavruları ve yürekleri parça parça annelerin
Çırpınan gölgeleri geçiyordu gözlerinden
Bir çocuk daha, bir çocuk daha ölüyordu
Göz değildi artık gözlerin, derilmek üzereydin
Bir çocuğun vuruluşunu almıyordu çünkü aklın
Ama daha çok kanatan yüreğini: insanlığın ölümüydü”

ABD ve İsrail’e göndermede bulunan şairin öfkesinin ve hüznünün asıl nedeni ise “Zalimleri eğlendiren cücelerin” böyle zil takıp oynamasıdır. (İ: 291)

“Yeni Bir Şiir”de eğitim sisteminden şikâyet eden şair, değişim hâlindeki canlı tabiat unsurlarından arınıp şiir olan söze; sözden, hep aynı patikayı çiğneyip duran ve bir ömür boyu aynı türküyü söyleyebilen, kendini daraltma ustası olarak yetişen ve dar bir elbiseye sığan insana geçer:

“Her şey başka bir şey oluyor
Her şey daha güzel bir şey” (İ: 294)

Mustafa Özçelik’e göre akbaş, gelenekten beslenirken “bu malzemeyi İslâmî dünya görüşüne bağlı olarak çağının dili ve üslubuyla yorumlayıp” anlatabilmiş bir yazardır. Onun modern şiirin yeni ve güzel örnekleri olan şiirleri sesi, rengi ve kokusu bilinen, şahsî tasarrufuyla gülü yorumladığı gül kokulu ve gül desenli, kendi orijinal vadisinde yol alan bir şiirdir. (Özçelik, 2015: 145-147) Akbaş’ın gül motifine yer verdiği şiirlerden “Şiraze”nin konusu, biz ağacını yitiren, ferdiyetçilikle çözülüp dağılan, yalnızlaşan ve yalnız bırakan insandır:

“Bir çocuk ağlıyordu ne kadar derin
Ah baba diyordu, gittin
Çözüldük böyle ne kadar
Dağıldık”

Bu şiirde şirazesini dağılan, şaşan; şirazedenden çıkıp değerlerini yitiren insandır. “Hoyratça koparılmış gülleri” çiğneyen “Kör bir adam”dır. Gülü koparandır. Gülü göremeyendir. Bu manzara karşısında mustarip olansa bir şairdir:

“Ah gül diyordu şair, sen koparıldın
Çözüldük böyle ne kadar
Dağıldık” (İ: 295)

“Şiraze” şiirindeki gül motifi ve dağılmak leitmotifi, Hz. Peygamber’i ve “Hep birlikte Allah’ın ipine sımsıkı yapışın; bölünüp parçalanmayın. Allah’ın size olan nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman idiniz de Allah gönüllerinizi birleştirdi ve O’nun nimeti sayesinde kardeş oldunuz. Siz bir ateş çukurunun tam kenarında iken oradan da sizi Allah kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle açıklıyor ki doğru yolu bulasınız.” buyurulan Âli İmrân suresi 103. ayetini çağrıştırır.

“Uzaklara Bilet” şiirinde şair ay, güneş ve dağ gibi tabiat unsurlarıyla bağ kurar. “Deli derviş incecik dereler”in bir sağından bir solundan akmasını isteyen şair, yüreğinin şehrin kirlerinden arınmasını arzular. İmgeler dizen şair, göklerdeki cümbüşü özler. Çılgın kız, aya yoldaş olmayı dilerken şair, güneşin bir ovayı ışıkla nasıl örttüğünü, suların kayaları nasıl boyadığını görmeyi; güneşin büyük dağların ardına çekilirken yaktığı şenlik ateşine girmeyi düşler. Yürekçiğinin/ayın ücra göllerde pervasız yıkanmasını, ayın şavkıyla donanmasını ister. (İ: 303)

Akbaş, “Trenler miydi Onlar” şiirinde İslamî duyarlıklı şair ve yazarların eserlerinde sıklıkla yer verdiği, kavuşma ve ayrılıkların vasıtası olan dumanlar ve tütsüler içinde, kadim zaman büyücüleri misali sevinçler üfleyen “Biraz vuslat çokça kara baht öyküsü anlatan” tren motifine yer verir. Şair, tren motifi aracılığıyla yaşanan zamanı, çocukluğun anı hazinesi altın yıllarıyla birleştirir:

“Trenler miydi onlar/kara yılanlar gibi
Geçerlerdi çocukluğumuzun varoşlarından
Dumanlarını ve türkülerini savurarak
Firari arap atları mıydı yoksa
Masal dağından doğup hakikat çölüne süzülen” (İ: 308)

Dört bölümden oluşan “Aşk ve Ölüm” şiirinde birinci ve üçüncü bölümler aşkı tarif etmeye, ikinci bölüm ölümün acı gerçeklerine, son bölüm ise aşk ve ölüm ikilisinin saltanat kavgasına ayrılmıştır.

Şaire göre iki kardeş olan aşk ve ölümün kavgasında her zaman ölen ölümdür. Kazanıp sultan olan ise aşktır. İnsanların çoğu, yalnızlıkla çevrili birer adacıktır. Ve ölüm, içinde ummanı barındıran birer damla hükmündeki kalpleri, tek tek avlar.

Atasözü ve aforizmal yapılara da yer verilen bu şiirde şaire göre birileri uğruna ölünse de sonuçta “Her ölü kendisidir”. “Aşk özge hayatlar sunar, sonsuz.” diyen şairin duyusunda aşk ise her varlığın üstüne çöken ve ölümden azade olan tek varlıktır. Aşk, kalpleri kurtarandır; genişletendir. “Her kalp sahibi için sever” diyen Akbaş, ölümün şahsiliği durumunu, aşka da teşmil eder:

“Onun için
Bulunabilir her iş için bir vekil
Kotarabilir birçok kişi
Bir işi başkası adına.
Aşk istisna” (İ: 312)

“Zamana Selam” şiirinde ölüm endişesi içinde “kök, gövde, gün, dün ve yarın” kavramlarıyla mazi-hâl-ati bütünlüğü, birlikteliği ve zamanın yekpareliği izleğe dönüştürülür. Şiir, ahirete iman duygusuyla sonlandırılır:

“Son selamım yarınadır/kutlu yarın:
Kanlı canlı tomurcuğu körpe dalın.” (İ: 313)

“Özü Görmek” şiirinde “Kör oldum da gördüm” diyen şair, zıtlıklara yaslanır. Şair, “Bir habbecikte / Ne tufanlar koptuğunu” ancak kör olunca görür. Şairin özü gören gönül gözü açılınca da kabağa bakan gözü kör olur:

“Görmek nedir görmemek ne
Gözün önünde duran nedir
Göze nakşolan ne
Ya neye dönüşüyor gözden giren
Gönlün menziline girince” (İ: 315)

“...rahmine sağlık” denilen “Kitap” adlı şiirde kitap/şiir, iyi çocuklar veren ve bahçemize ışık, çiçek veren doğurgan güzel bir anneye benzetilir.

“Gölge Kadın” şiirinde ise anne, kırılğan bulanık sancılar kusan bir kaleme benzetilir. Şaire göre doğumuyla birlikte bir kadın yaşamaz da asıl “Gölgesidir yaşayan aramızda”. (İ: 319)

3. 2. Karmaşıklık

A. Vahap Akbaş, 1950 sonrası edebiyatçıları arasında “İslâmî edebiyat, İslâmî düşünce, İslâmî fikir ve şiir üzerinde yoğunlaşma ve hayata bu açıdan bakarak yeni bir yol haritasıyla bir medeniyet ülküsünü” savunan; evrensel ümmet çizgisinde kültürel birikimlerini evrensel insanlığa ulaştırmak isteyen; Nef’î, Nâbî, Nailî, Şeyhülislam Yahya, Şeyh Galip gibi isimleri kendisine yakın hissedilen bir kalem olarak nitelenmiştir. Düşünceye verdiği ağırlıktan ötürü de Akbaş’ın yazdıkları, “şiir ile denemeyi birleştiren bir tarz” olarak görülmüştür. (Garip, 2015: 113, 114; Azlal, 2015: 59)

Akbaş’ın şiir kitabına da olan *İnşirah*, aynı zamanda bir *Kur’an* suresi adıdır. Bu surede “Hz. Peygamber’in göğsünün ‘şerh’ edilmesi, üzerindeki ağırlıkların kaldırılıp şanınin yüceltilmesi; insan türü için zorluklarla birlikte kolaylıkların da bulunması; tamamlanan bir işten, bir uğraşından sonra bir yenisine başlanması” konularına yer verilmektedir.

“Fecr” suresinin de hatırlara getirildiği “İnşirah” şiirinde, daralan şair sınanmaktadır. Beli bükük bir hâlde hüznü kalbiyle dertleşen şairin niyazı, içindeki umudu hep diri tutana yani Allah’adır. Şairin yönelişi Hz. Peygamber’edir:

“Gecelerin derinliği kandillerin hüznü
Fecrin dingin yüzü tanışımdır
Belki yetersiz ama şeksiz şüphesiz
Seni muştulayanadır yönelişim” (İ: 289)

“Cemre, miğfer, buz bakışlar, kan/Fötr şapka, puro, donmuş kalpler, kan” mısralarıyla başlayan “Savaş Çocuğu” şiirinde İsrail zulmünün yanı sıra Batı medeniyeti eleştirisi yapılır. Dinler tarihindeki Talut-Calut karşılaşmasına⁶ göndermede bulunulan şiirde “Böyle buz kesmişken kalpler” denilerek genel olarak insanlığa sitemde bulunulur:

“Neyse ki sapanım ve taşlarım
Bir demir canavar gelse üstümüze
Gözüne gözüne vurabileceğim
Taşlarım var neyse ki” (İ: 292)

Sözcükler, hem insanlar arasında hem de kutsal metinlerde iletişimi sağlayan temel simgeler, göstergelerdir. “Manivela” adlı şiirde Arşimet’e dayandırılan “bana bir kaldıraç noktası verin, dünyayı

⁶ “Tâlût, Câlût’un (Golyat) ordusuyla savaşmak üzere yola çıkar; askerlerine Allah’ın kendilerini bir nehirle imtihan edeceğini söyler ve nehirden bir avuçtan fazla su içmemelerini ister. Ancak askerlerin çoğu nehrin suyundan bol miktarda içer ve Câlût’a karşı savaşma güçlerini yitirir. Tâlût’un uyarısını dikkate alanlar ise nehri geçip Câlût’un ordusuyla savaşır; Câlût’un karşısına çıkan Dâvûd isimli bir genç onu öldürür (Bakara suresi 249-251).” (Kurt, 2010: 552)

yerinden oynatayım.” sözüne göndermede bulunan şair; dünyayı yerinden oynatacak, değiştirecek bir kaldıraç olarak da dilin temel anlam birimi olan sözcüklere, sözün gücüne dikkat çeker.

Yaşanılan zamandan, zamanın aymaz insanlarından şikâyetçi olan şair Akbaş, “Bir kelime uyanır ağzında çocuğun / Dünya uyanır” der. Şair, “söz” bahsinde umudunu sonuçta masum çocuklara bağlar:

“Güzellikle doldurur onu çocuk
Yüz aklıyla gönül berraklığıyla
Gülücükle barışla aşkla doldurur” (İ: 293)

1954 doğumlu Akbaş 1960, 1971, 1980 ve 1997 devrim, darbe ve muhtıralarını yaşamış birisi olarak “Kalan” adlı şiirinde kendi kuşakları açısından ömürden çalan; gelecekte de olabilecek askerî darbelere değinir.

“Büyük görünse de yaşımız / yaşamadık çoğunu / Tarihin kör sokaklarında darbeler yaşadık...” diyerek maziden yakınan şair, onlarca “darbecik” ve “öncü artçı” darbe adlandırması yapar. (İ: 298) Şair, aynı tematik bağlama “Küçük Balık” şiirinde de yer verir.

Şairin nazarında ve duyusunda millet, küçük balık; darbeciler ise büyük balıktır. Darbeler de güç kazanma arzusunun neticesidir. *Kur'an* kıssalarından Hz. Musa'nın Firavun'un sarayında büyümesi hadisesine göndermede bulunan şair, kendisini militle ve Hz. Musa ile özdeşleştirirken darbecileri de şiirin imkânlarıyla küçültür:

“Parlıyor ne çok şeritleri apoletlerin
Kendilerinden büyük ve güçlü şapkaları” (İ: 299)

“Kendini Yıkmak ve Yapamamak Yeniden” başlıklı şiir, 1941’de elli dokuz yaşında, yazarlık bunalımları ve Alman saldırganlığından ötürü intihar ettiği düşünülen İngiliz yazar Virginia Woolf’u konu edinmektedir.

Bu şiirde, Cezayir’de bir Fransız olarak dünyaya gelmiş ve Fransa’nın Cezayir’i işgalini savumuş, seçkinlerine imtiyazlar tanınmasını istediği Cezayir’in bağımsızlık fikrinin bir tür emperyalizm işi olduğunu savunmuş olan Marksist Albert Camus’nün “*İnsanın her gün yaptığı en önemli şey / O gün intihar etmemiş olmasıdır*” sözüne de bir prolog olarak yer verilir.

Virginia’yı tanıdıktan sonra mutluluktan korkar olduğunu bir leitmotiv olarak tekrar eden şaire göre mutluluğun “Boşlukları büyüten bir gücü var”dır. Şair, “Nehir gibi akan sözcüklerin / Uğultusunda ağırı ağır” insanların yok oluşuna üzülür. Mutluluğun, çoğu zaman acıyla satın alındığına inanan şair, intihar konusuna da şiirsel izahlar getirir:

“Atladılar içlerindeki uçurumların
Derinliğine mutsuz değildiler

...

Ayaklarına dolanmış ağır sorularla” (İ: 300)

“Kalbimin Güzel Halleri” şiirinde samimiyet duygusu ön plandadır. “O’ndan geldik dönüş O’nadır / Budur ölümü öldüren gerçek” denilen şiirde İslamî öğreti ve değerlerden “kalp safiyeti, şükür, sabır ve teslimiyet” ana konulardır. Bu mısralarda ayrıca “Onlar; başlarına bir musibet gelince, ‘Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz’ derler.” buyurulan Bakara suresi 156. ayete göndermede bulunulur.

Şaire göre, günden önce şükür duygusu içinde uyanan [sabah namazına kalkan] kalp, uyanık olmanın en güzel hâl olduğunu bilir.

Şairin duyusunda “Sabır, en has yoldaştır / Çeker alır girdaplardan”. Şair için yaşadığı bütün hâller, bir başka güzeldir. Umutla beslendiğinde “Hasret bile güzelleşir”.

“Semazen” şiirinde “hikmet, tennure, semah, sır ve post” gibi tasavvufi kavramlar eşliğinde “varlık, birlik ve öz” konuları izleğe dönüştürülür:

“Dönmeyen biri var:

Semazen

Sır olmuş / dönerken” (İ: 317)

“Dağı Özleyen Adamın Şiiri”nde “açmışım gözlerimi dağ / yürümüşüm dağ”⁷ (İ: 200) diyen Akbaş, “Dengbej” şiirinde bakışlarını doğduğu toprakların dağlarına, o dağların bilge destancılara yöneltir. Şairin duyusunda “Davut avazlı İsa nefesli Kürt dengbej”ler, kadim zamanlardan kopmuş bir rüzgâr gibi yalım yalım esmektedir. İçi dengbejlerin sesiyle ve şükürle dolan şairin kalbinin bulutları boşalır.

Şairin duyusunda “Zamanını yitirmiş bir masal” olan dengbej, hem uyanmış hem de bu uykusu derin insancığışairi ömrünün en son demlerinde uyandırmıştır. (İ: 318)

Şiraze’deki son şiir “Yaralı Şehir” imgeler, zıtlıklar ve tasavvufi göndermeler eşliğinde, “Yakışıklı mezarları ölmüş” olan şehre yakılan bir ağıttır:

“Hakikatini sordum: düşün gölgesiymiş

O da kayıp, dedi bir ermiş

Ah şehir, güzel şehir, kadim şehir

O güzel gölgen erimiş gitmiş” (İ: 320)

⁷ Bu dizenin yer aldığı “Dağı Özleyen Adamın Şiiri”, aynı zamanda Akbaş’ın davet edildiği şiir günlerinde en çok okuduğu şiiridir. (Durman, 2015: 102)

3. 3. Yoğunluk

Şiirleri “gönül sarnıcından damıtılmış, kendi sesini ve kıvamını bulmuş” (Bestami, 2015: 46) olan Akbaş, sözcüğün tevriyeli anlamından da faydalandığı “Nar” adlı şiirinde, ustasının “Her narın içinde bir şiir var” sözünü nakleder. La’lden bir şiir yapan şairin şiirinde ise “zara bürünmüş / Yangınlar” vardır. (İ: 290)

Kuyu motifi sayesinde Hz. Yusuf kıssasına telmihte bulunulan “Işığı Söndürülmüş Yarınlar” şiirinde, geleceği karartılmış ışık-çocuklar ve umutsuzluk duygusu ön plana çıkartılır:

“Kuyuya atılan çocuk
Çocuk olarak düşüyor dibe
Duyacaksınız dinleseniz
İnliyor diplerinde kuyuların
Işığı söndürülmüş yarınlar” (İ: 296)

“Çöl Çağ” şiirinde savaşların yaşandığı bir çağın tanığı şair, yorgun yürekli ve kör bakan çocukların derdiyle dertlenir:

“Karanlık bakışları yok mu çocukların
Ne kum fırtınaları koparır içimde
...
Savaşlarla zehirlendikçe çağ” (İ: 297)

Çölün ölümü, gecenin ise dirilişi simgelediği bu şiirde umutlar, çocukların “Birer çağ fotoğrafı” gibi karanlık bakışlarından ötürü ötelenmiştir.

“Çürük Elma” şiirinde İslam medeniyetinin -yaygınlaşmasını önlemek maksadıyla- “günahı ifşa etmeme” ilkesi ile Hristiyanlık medeniyetinin -bu dünyada arınmak ve mesuliyetten kurtulmak üzere yapılan- “günah çıkarma” yaklaşımları karşılaştırılır.

Bu şiirde Akbaş, İslam âlemiyle özdeş şair benini, “Zarı yufka diş, vurgun yemiş düş” olarak niteler. Çürük kocaman bir ağzın içinde, geceler boyu acılar büyüten şair, papazlık müessesinin yanı sıra Hristiyanlıktaki ilk günah motifine de göndermede bulunur:

“Küflü bir papaz
Çürük bir elmayı dinliyor
Anlat anlat bitmiyor
Öyle çoktur günahı elmanın” (İ: 301)

Şaire göre “Kırlı kelimeler koleksiyoncusu” iflah olmaz papazın kalbi, günahları dinlemekle farkında olmadan ağır ağır çürümektedir. Dış yarası ise, itiraflarda bulunan insanı temsil eden elmanın umurunda değildir ve onu asıl çürüten de söylemektir.

Doğduğu yerden dört yaşındayken ayrılan ve ziyaretler dışında o topraklara kalıcı olarak geri dönmeyen Akbaş için çocukluk çağı, önünde cennete açılan bir masal kapısını aralayan yıllardır. Akbaş’a göre çocuklarda geçmiş ve gelecek algısının olmayışı ve çocukların anı yaşamaları da muhtemelen o dönemi cennete dönüştüren durumdan kaynaklanmaktadır. (Söyleşiyi yapan Kaya, 2015: 214, 215)

“Şehri Bekleyen Dağ” başlıklı şiirin “yalnız, içi uçurum, paçaları ıslak ve âşık...” şairi, kendisini vaktiyle “dağların su verdiği çocuk” olarak niteler. “Fa diyez dat dat, detone nara, arsız gülüş, turfanda küfür” ve “Şoförler sarhoşlar yosmalar”a dikkat çeken şair, kalabalık büyükşehir ve modernite eleştirisi yapar. Kız Kulesi’ne kızıp durur.

Bağlanılması elzem görülen evliyalari, şehirlerin/mekânların bekçisi, şereflendiricisi olarak gören şair, tasavvufî göndermelerde bulunur. Akbaş, “Şehri Bekleyen Dağ” şiirinde Süleymaniye camisi özelinde, manevî anlamlar yüklenen mekân ve kişileri, dağa benzetir:

“... ölecektim kesin
Şehri bekleyen dağın tutunmasam eteklerine” (İ: 302)

“Sen ve Ben” şiirinde mazi hatırlanır. Şair beni, “Uzak uzun zamanlar çarşısında” gülüşü bir camekânda şavkıyan sevgiliyi anar.

Şairin duyusunda güzelliği aşk, sükûn ve hicranla beslenen sevgilinin kelimeleri, etrafına nane ferahlığı yayan kuşlokumlarıdır. Maziye ait değerleri taşıyan sevgilinin nefesi, kavanozlardaki zencefilli, tarçınlı akide şekeridir. “Hisarbuselik bir esintide” saçları dalgalanan sevgili, göğünden elmalar düşen bir masaldadır.

Büyükşehir ve modernite tenkidi yapan şair, kendisini “Büyük derin zalim bir gurbette” hissetmektedir. Şaire göre ruhlari, deodorantlar zehirlemektedir. Vitrin ışıklarının kör ettiği yerdeki şair, “Almaktan, satmaktan koşmaktan” sevmeye ve özlemeye zaman bulamamaktadır. (İ: 304)

Otobiyografik izler taşıyan “Hasta” başlıklı şiirde şair, bulunduğu zaman ve zeminden şikâyet ederken bir yandan da tabiata ve sıhhate duyduğu özlemi dile getirir:

“Ne kiraz ağacının gelinliği umurunda
Ne de kızıl don giymesi çileklerin
Vurmuyor yüreğine artık şavkı ayın
Bakıyor dalda kuş ona, çok uzak gibi”

İçinde bulunduğu zor durumu “Bir sınav bu,” diyerek tahammül ve sabırla karşılayan hastanın nabzı, artık tomurcukların derin cıvıltısına sağırdır. Şiirde dile getirilmese de toprağa verilecek,

toprağa karışacak olan hastayı, hastanın kalp atışlarını, bu kez her biri Kafdağı'nın ardında belalı birer sevgili olan “Böğürtlen reçeli, dut pekmezi, nar şerbeti” dinlemektedir. Artık bütün şarkılar, acı ilaç tadındadır. Söyleşmeler, tıpkı yemekler gibi tatsız tuzsuzdur. Duaya sığınan, kendi içine gömülen şair/hasta için mevcut hâli, dünyanın ahvalinden vahimdir:

“Gözler kapalı, boyun bükük, eller açılmış
Dua, ah dua, en tesirli ağrı dindirici
Yazmasa da doktorlar reçetelerine, biliyor” (İ: 305)

Bu şiirde hastanın son sözü “... ah koca dünya, içi boş masal” olur. Şairin dua vurgusu aynı zamanda içinde “... Bana dua edin, duanızı kabul edeyim.” buyurulan Mü'min suresi 60. ayete bir göndermedir.

Akbaş, “Yâr gibi akan, süzülen dakikalar”; “keyif fotoğrafı”, “aşkı emziren dakikalar” gibi imgelerle örülen “Nazlı Ruh, Çılgın Ritim” adlı şiirinde “Çok hızlı kaçıyor trenler, çok hızlı” demektedir. Dilde, eskinin aleyhine olan değişimin yanı sıra çağın hız ve haz esareti eleştirisini de yapan şaire göre nazlı ruh, bu çılgın ritmi kovalamaktan bitkin düşmüştür:

“Şimdi hamburger, kontur, klavye
Hicran hangi dilden babacığım
Kelimelere yetişebilmek için
Kurslar var, haberin yok mu” (İ: 306)

Şair, sevgili ve tabiat üçlüsü “Zamansız Kandil” adlı şiirde de karşımıza çıkar. “Karanlık yağıyordu zeytin ağaçlarının üstüne /.../ Zeytin çatlıyordu/ Çatlıyordum ben / bölünüyordum /.../ Yanmışken en nazlı, en güzel ağaç: zeytin” denilen şiirde sembol değeri olan zeytin ağacı, Filistin'i çağırıştırır.

“Hudayinabit” şiirinde ölümün kaçınılmazlığı, hayatla bütünlüğü ve ölüm korkusu, şair beninde yaşanan aşk ve hüznün duygularıyla yoğrulur:

“Geldin düştün toprağıma nereden
Yeşerdin böyle ey hüznün gibi aşk
İçimdesin / dışıma düşüyor gölgen
Gözüme yüzüme / nasıl ey hüznün” (İ: 314)

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

A. Vahap Akbaş'ın şiirleri toplu olarak 2012 yılında *İnşirah* adıyla yayımlanmıştır. *İnşirah*'taki *Şiraze* bölümünde de şairin yayımlanan son şiirleri yer almaktadır.

Bir edebî metindeki estetik değerleri belirlemeye dönük olarak öznelci ve nesnelci iki temel yaklaşımdan söz edilmektedir. Nesnelci yaklaşımda genel olarak metindeki “organik birlik ve iç tutarlılık”, “karmaşıklık” ile “yoğunluk” nitelikleri üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda şair ve yazar A. Vahap Akbaş’ın son şiir kitabında yayımlanmış otuz şiiri bu nitelikleri taşıyan, tematik bütünlüğü sağlanmış, kültürel öğeler barındıran, çok katmanlı ve zengin metinler olarak ele alınabilir.

Akbaş, estetik değerlerden “organik birlik ve iç tutarlılık” ilkesi bağlamında “Hayata, Aşka, Savaşa Dair” başlıklı şiirinde Filistin’in işgali trajedisini; şair beni, sevgili motifi, aşk, hayat ve ölüm konuları ile birlikte bir bütünlük oluşturacak şekilde şiirsel izleğe dönüştürmüştür. “Yeni Bir Şiir”de söz, tabiat ve insan unsurlarını; “Şiraze”de, toplum/biz bilincini, ferdiyetçilik ve yalnızlığı; “Uzaklara Bilet” şiirinde şair beni ve tabiatı; “Trenler miydi Onlar”da çocukluk/mazi özlemi ile tren unsurunu; “Aşk ve Ölüm”de adı geçen duygu ve durumu; “Zamana Selam”da zamanın bütünlüğü fikrini; “Özü Görmek”te zıtlıkların uyumu içinde şair benindeki değişim ve uyanışı; “Kitap” adlı şiirde anne–şiir, anne-kitap benzerliğini; “Gölge Kadın”da anne–kalem benzerliğini organik bütünlüğü ve iç tutarlılığı sağlayacak şekilde dile getirmiştir.

Şair, estetik değerlerden “karmaşıklık” bağlamında “İnşirah” adlı şiirde *Kur’an*’ın Fecr süresine ve siyerdeki şakk-ı sadr hadisesine; “Savaş Çocuğu” şiirinde dinler tarihindeki Talut-Calut karşılaşmasına; “Manivela” şiirinde Arşimet’in sözün gücüyle ilişkilendirilen bir aforizmasına; “Kalan” adlı şiirde Türkiye’deki askerî darbeler; “Küçük Balık”ta darbelerin yanı sıra *Kur’an* kıssalarından Hz. Musa’nın Firavun’un sarayında büyümesi olayına; “Kendini Yıkma ve Yapamamak Yeniden” adlı şiirde, Virginia Woolf’un intiharı olayına göndermede bulunmuştur. Vahap Akbaş, “Kalbimin Güzel Halleri”nde, kalp safiyeti, sabır ve şükür değerlerine; “Semazen” şiirinde “hikmet, tennure, semah, sır, post” gibi tasavvufî kavramlara; varlık, birlik ve öz konularına; “Dengbêj” şiirinde ata yurdu dağlarının bilge destancılara; “Yaralı Şehir”de ise imgeler, zıtlıklar ve tasavvufî göndermeler eşliğinde, değerleri ölmekte olan kadim şehre yer vermiştir.

Akbaş, estetik değerlerden “yoğunluk” niteliği bağlamında “Nar” adlı şiirinde şiir sanatının inceliklerini; “Işığı Söndürülmüş Yarınlar”da geleceği karartılmış çocuklar bağlamında umutsuzluk duygusunu; “Çöl Çağ” şiirinde yine çocuklar bağlamında savaşın neden olduğu travmayı; “Çürük Elma” adlı şiirde İslam medeniyetinin “günahı ifşa etmeme” ilkesini ve Hristiyanlık medeniyetinin “günah çıkarma” yaklaşımlarını şairâne duyularla dizelere dökmüştür.

Şair, “Şehri Bekleyen Dağ”da yitirilen manevî değerler eşliğinde, modernite ve büyük şehir eleştirisi yapmıştır. “Sen ve Ben”de, maziye ait değerleri taşıyan sevgili motifini; “Hasta” şiirinde hastalık hâli içinde tabiata duyulan özlemi ve duanın sağaltıcı etkisini; “Nazlı Ruh, Çılgın Ritim” başlıklı şiirinde çağın esarete dönüşen hız ve haz tutkusunu; “Zamansız Kandil”de şair beni, aşk ve sevgili unsurlarıyla birlikte Filistin meselesini; “Hudayinabit”te de ölümün hayatla iç içeliği ve kaçınılmazlığını metni, şiir dili için fazlalık olarak nitelendirilebilecek söz varlıklarından arındırarak dile getirmiştir.

5. KAYNAKÇA

- Akbaba, Şeref (2015). Eğitimci a. vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 121-123, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Akbaş, A. Vahap (2012). *İnşirah*, İstanbul: Konak Yayınları.
- Alper, Nuray (2015). Gidenlerin ardından; a. vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 98, 99, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Atmaca, Tayyib (2015). Trakya uçbeyi, *A. vahap akbaş kitabı*, 124, 125, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Aycı, Mehmet (2015). Portre: gül kurusu, *A. vahap akbaş kitabı*, 33, 34, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Azlal, Eyyup (2015). Maveranın meçhul Şairi a. vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 58, 59, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Bağış, Abdulgani (2019). *Abdulvahap akbaş'ın hayatı, sanatı ve eserleri*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Batman: Batman Üniversitesi.
- Çetin, Nurullah (2020). A. Vahap akbaş, *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/akbas-vahap>, Erişim Tarihi: 22.08.2022.
- Doğan, D. Mehmet (2015). Vahap akbaş'ın göçü, *A. vahap akbaş kitabı*, 49, 50, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Durman, Nurettin (2015). Dağı özlemek: “ inşirah” şairi a. vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 100-106, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Dülger, Arif (2015). Sesi kuş edip kalbe şiir uçuran adam: vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 43-45, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Eryiğit, İbrahim (2015). İnşirah'dan düşünceyi uyandırmak, *A. vahap akbaş kitabı*, 64-71, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Eryiğit, İbrahim (2015). Mediha akbaş'la vahap akbaş üzerine kısa bir söyleşi, *A. vahap akbaş kitabı*, 19-21, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Garip, Recep (2015). “Göğe çizilen resimler”de düşünce denemeleri, *A. vahap akbaş kitabı*, 113-118, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Genç, Nurullah (2015). A. vahap akbaş ve şiirin kalbine ulaşmak, *A. vahap akbaş kitabı*, 107-110, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- <https://kuran.diyanet.gov.tr/mushaf>, Erişim Tarihi: 25.08.2022.
- Kalkan, Cengiz (2015). Vahap Ağabeyim Canım Benim, *A. vahap akbaş kitabı*, 22-27, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Kaya, Vural (2015). Söyleşi: abdulvahap akbaş: “her birimiz kocaman birer çocuk değil miyiz?”, *A. vahap akbaş kitabı*, 214-220, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Kurt, Ali Osman (2010). *TDV İslâm ansiklopedisi*, C. 39, 552-553. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.

- Kutoğlu, Mehmet (2015). Dağı özleyen şair, *A. vahap akbaş kitabı*, 80-84, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Küçet, Erbay (2015). Sanatını saklayan adam, *A. vahap akbaş kitabı*, 54, 55, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Maraş, Mehmet Attila (2015). Dağı özleyen şair: a.vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 139-143, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Mengüşoğlu, Metin Önal (2015). “Zaman tek istikametlidir” vahap akbaş’ın ardından, *A. vahap akbaş kitabı*, 90-94, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Mete, Muhsin (2015). Mahviyetkâr dost, *A. vahap akbaş kitabı*, 95-97, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Özçelik, Mustafa (2015). Çağdaş Bir Gül Yorumcusu: A. Vahap Akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 144-147, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Sılay, Mehmet (2015). Neredesin vahap kardeş, *A. vahap akbaş kitabı*, 87-89, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Songur, Enes (2015). Geçti dost kervanı, *A. vahap akbaş kitabı*, 51-53, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Ünlü, Özcan (2015). ‘Alevler ve güller’ arasında yürüyen adam, *A. vahap akbaş kitabı*, 133-135, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Yalçın, Hüseyin (2015). A. vahap’a, *A. vahap akbaş kitabı*, 60-63, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Yardım, Mehmet Nuri (2015). Vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 85, 86, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Yavuz, İbrahim Ulvi (2015). Yol ve yolcu, *A. vahap akbaş kitabı*, 72, 73, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Yazgan, Bestami (2015). şiir gülşeninin bülbülü..., *A. vahap akbaş kitabı*, 46, 47, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.
- Yörükçü, Orhan (2015). Öğretmen vahap akbaş, *A. vahap akbaş kitabı*, 111, 112, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları.